

Gadamer ja käytännöllinen lääketiede

Lääketieteen roolin korostuminen nyky-yhteiskunnassa on ilmiö, joka koskettaa meistä jokaista. Yhä lisääntyvä tieteelliseen tutkimukseen perustuva tieto sekä nopeasti kehittyvä lääketieteellinen teknologia ovat mahdollistaneet hoitomuotoja, joista ei viisikymmentä vuotta sitten olisi osattu edes uneksia. Samalla on kuitenkin moderniin lääketieteeseen sisältyvä omalaatuinen kaksijakoisuus osoittautunut yhä ongelmallisemmaksi. Tämän ongelman ytimessä on lääketieteen jako perustutkimukseen ja käytännön hoitotoimintaan, jolloin perustutkimus ymmärretään usein soveltavaksi luonnontieteeksi, lähinnä biologian soveltamiseksi lääketieteellisiin kysymyksiin. Käytännön hoitotoiminta puolestaan nähdään usein alueena, jossa myös ihmistieteellisellä ja hermeneuttisella lähestymistavalla on tärkeä rooli¹.

Raimo Puustinen onkin huomauttanut biolääketieteellisen teorian pitävän sisällään paradoksin suhteessa lääketieteen käytäntöön. Kun biolääketiede pitää luonnontieteitä teoreettisena ja metodologisena perustana tarkasteltaessa sairauksia, määrittelee lääketieteellinen tutkimus yleensä myös kliiniset kysymykset kvantitatiivisin metodein ja termein. Käytännön hoitotoimintaa harjoittava lääkäri kohtaa kuitenkin toistuvasti potilastaan diagnosoidessaan ilmiöitä, joita ei voi lähestyä eikä ratkaista yksin luonnontieteellisten kvantitatiivisten menetelmien avulla. Usein näitä ilmiöitä täytyy määritellä ja ilmaista kvalitatiivisin termein². Lääkäri joutuukin usein diagnosoimaan tehdessään tukeutumaan kommunikaatioon ja käsinkoskettelemiseen ja siten myös potilaan omaan kokemukseen ja ymmärrykseen. Moderni biolää-

ketieteellinen teoria ei siis ole muuttanut lääketieteen käytännöllisiä tavoitteita ja ongelmia. Vaikka lääketiede ymmärretäisiinkin soveltavaksi luonnontieteeksi, käytännön lääketieteilijä keskeinen tavoite on edelleenkin tulkita oikein potilaansa oireita kyetäkseen valitsemaan parhaan tavan hoitaa potilastaan.

Yksi viimevuosisadan merkittävimmistä hermeneutikoista Hans-Georg Gadamer on tarttunut meillä vähemmän tunnetussa tuotannossaan edellä esitettyyn problematiikkaan. Gadamer pohtii esimerkiksi nyt suomennetussa artikkelissaan *Filosofia ja käytännöllinen lääketiede*³ mielenkiintoisella tavalla lääketieteen kaksijakoisuuteen liittyvää tematiikkaa hermeneuttisesta näkökulmasta. Artikkelin perustuu Gadamerin Heidelbergissa vuonna 1989 pitämään esitelmään konferenssissa, jonka aiheena oli filosofian ja käytännöllisen lääketieteen välinen suhde. Tilaisuuteen kokoontuivat keskustelemaan monet filosofiasta kiinnostuneet lääkärit, terapeutit, hoitajat sekä potilaat. Esitelmä on julkaistu ensimmäisen kerran kirjassa *Das Philosophische und die Praktische Medizin (Brücken von der Allgemeinmedizin zur Psychosomatik, Bd.4)*. hrsg. von Helmut A. Zappe und Hansjakob Mattern, Berlin/Heidelberg, 1990, s.37-44.

Gadamer tarkastelee artikkelissaan käytännöllisen lääketieteen ja hoitamisen luonnetta ja roolia modernissa yhteiskunnassa korostaen ihmisten omaa vastuuta terveydestään sekä lääkärin ja potilaan välistä kumppanuutta elämismassassa. Oman mielenkiintonsa Gadamerin tekstiin tuo se tosiasia, että hän filosofoinnistaan huolimatta (tai ehkä juuri siitä johtuen) eli poikkeuksellisen pitkän

elämän. Jokaisen pitkän iän salaisuuksista kiinnostuneen kannattaakin tutustua lähemmin myös muihin Gadamerin terveyttä, sairautta ja lääketieteen filosofiaa käsitteleviin kirjoituksiin, joista tärkeimmät (?) on julkaistu vuonna 1993 kokoelmassa *Über die Verborgenheit der Gesundheit*. Kirjan tekstit on kirjoitettu kolmenkymmenen vuoden aikana ja se pitää sisällään 13 erillistä artikkelia, jotka kokonaisuutena käsittelevät aiheitaan varsin monipuolisesti.

Kiitän Mirkka Kemppaista, Jarkko S. Tuusvuorta, Sinikka Torkkolaa sekä Ismo Nikanderia monista tärkeistä käännöksiin liittyvistä kommentista ja paranehdotuksista.

Viitteet

1. Katso esimerkiksi Alanen, Pentti. Lääketiede tieteenä. *niin&näin* 2/97. s. 29.
2. Puustinen, Raimo. "What Is Medicine? In Search for a Theory of Practice". Teoksessa *Philosophy meets Medicine*. Toim. Pekka Louhiala ja Svante Stenman. Helsinki University Press. 2000. s. 34.
3. Gadamer, Hans-Georg. *Philosophie und die praktische Medizin*. s. 121-132. Teoksessa *Über die Verborgenheit der Gesundheit*. Suhrkamp. 1993.